

ועד הלשון העברית בארץ-ישראל
הוועד המכין לייסוד האקדמיה ללשון העברית

לייסודה של
האקדמיה ללשון העברית

זכרון דבריהם של האספה הכללית הפומבית בתל אביב ביום י' לחנוכה תש"ט
ירושלים תש"י

זִכְרָוּנְדֶּבֶר

שֵׁל

האספה הכללית הפומבית לקרהת הקמת האקדמיה ללשון העברית*)

זה סדר היום של האספה:

א) דברי פתיחה ודוחה על החלטות ועד

הלשון העברית

פרופ' נ"ה טוריסטי

ב) דבר ראש הממשלה

דוד בן-גוריון

ג) דבר יושב ראש הנהלת ההסתדרות הציונית כי לוקר

פרופ' שמחה אסף

ד) דבר רקטור האוניברסיטה העברית

פרופ' יוסף קלטמן

ה) מועד הלשון — לאקדמיה ללשון העברית

פרופ' שמואל אייזנשטיין

ו) דברי סיום

ד"ר שמואל אייזנשטיין

פרופ' נ"ה טוריסטי

ראש משלחנו, יו"ש ר' הראש הסתדרות הציונית העולמית, רקטור

האוניברסיטה העברית וכהן נכבד!

אחרי הכנות מרובות והתייעצויות ממושכות של שנים התכננו היום לפני
שעות מעתות חברי ועד הלשון העברית בארץ ישראל לאספה כללית, לשם
הכבה והכרעה סופית על דרכי הקמתה של האקדמיה ללשון העברית, שאלה
שאפו מיסדיו הראשונים של ועד הלשון, אליעזר בן-יהודה ז"ל וחבריו לפניו שישיט
שנה. חוכת חיים היא לצמנו במדינת ישראל ובתפוצות, שתקים אקדמיה זו ללשון
העברית, שתהייה לה הטעמה לקבוע את חוק לשונו המוחדרת לשם צורכי החיים
בכל רוחם על יסוד מחקר לשונו העתיקה; היא לשון המקורות החדשניים לנו
שמהם שאב עמו כוח וධיפה לנו, שהתרחש לננד עינינו בתהיות העם והארץ,
ובשבוב לשון שנחשבה כמתה, לחיים מלאים. והגעה השעה למלא חובתנו זו עם
הקמת המדינה.

ברור היה לנו, כשהציפנו את הדרכים לייסוד האקדמיה, שהטמכות צריכה
להימנע לה על ידי מוסדות השלטון הלאומיים העליונים שלנו: ממשלה ישראל,
באת כוח היישוב בארץנו ומדינה, שהיא הקובעת חוק ומשפט בכל דרכינו בארץ,
הסתדרות הציונית העולמית. הפעלתם בשם כל בני עמנו בתפוצות-תבל, הרשות
השלטת במדינה זו שבדרך לארץ ישראל, הסתדרות זו שמנתה על עצמה אחד
מנושאי עבורתת העקריים, אף את מפעל התרבות והחינוך, המתבסה בראש
וראשה בלשונו; ומוסד המדע העליון בארץ, האוניברסיטה העברית בירושלים,

*) אספה זו התקיימה ביום ז' לחנוכה ג' בטבת תש"ט (3.1.49) משעה 7.30 בערב באולם
המוריאן לפני סדר הימים הרשות לעיל, לפני האספה הפומבית החתימת אספת חברי פגורה שהחלפתה
गמרות כאן בדברי נשיא ועד הלשון פרופ' טוריסטי.

מחקר לשונו בעבר ובאותו הוא אחד ממרכזי פעולתה, והמשתתפת גם עד היום בروح ובחומר בעבודת ועד הלשון העברית. וברור היה לנו עם זאת, שאין להקים אקדמיה לשון העברית בארץנו אלא מחוק רציפות מלאה עם עבדות ועד הלשון, שלמעשה מילא את תפקידה של אקדמיה כזאת זה שנים רבות: ועד הלשון הזה, שבבחירה קפונית צורפו אליו בזה אחר זה מטובי החוקרים הבלשנים העוסקים במחקר הלשון, ומטובי הסופרים היוצרים, אשר יצירויותיהם מרוחיבות את אפקיה ומשמעותם את אוצרותיה של שפהנו: ועד הלשון זהה, אשר על סמכותו לשמש יסוד לאקדמיה הגדולה לשון העברית מעידים קובצי זכרונותיו המרובים, שישה עשר כרכבים של הרבעון «לשונו», ספרי החוקרים הלשוניים שהוציא, פרקי לשון לעם שפרסם ברבים, השורה הארכוה של מיליון ועד הלשון, לוחות שימושיים למקצועות החיים השונים, חוברות על דרכי לשון וככיב, השתפותו ועидונו במפעלים לשוניים במחקר ובחים מכל הטוגנים, ופעולתו הענפה ב齊יבור במתן חשובה בכתב ובבעל פה, בהרצאות ובשיחות אישיות. לקהן גדול של הפונים אליו בשאלותיהם ובසפטותיהם, מפעל עצום זה, שעדות לו שמורה בכרתת ועד הלשון בירושלים, המUIDה על רבבות מלים, שנקבעו או שנקבעה צורתן והוראתן המדעית בפועלות חברי הוועד וחברי הוועדות המקצועיות וחבר עובדים מצומצם ונאמן.

ברור היה אפוא, שעם הקמת האקדמיה לשון העברית, עם הרחבת הסמכות ועם החמרת הדרישות לגבי אותם האנשים, שיימצאו ראויים לשמש כחברים באקדמיה, אין לוותר על הרצאות עם עבדות ועד הלשון וחברי שיערו עבודה זו עד כאן, ואשר ניסיונם הרבakash שמיידותיו החזקה הוא לנו גם בטగרת הנאצלה של הבניין החדש, שיקום במקום ישן.

על יסוד שיקולים אלו הגיעה האספה הכללית של ועד הלשון לידי החלטות שישמשו הוראות לדריכים בהקמתה של האקדמיה לשון העברית, ובשם חברי הנני מתכבד להביא את החלטות האלה כהצעות לפני שלטונותינו הלאומיים. המיזוגים גם כאן, ואלה הן החלטות:

על יסוד החלטות קודמות, שנתקבלו באספה הכללית של ועד הלשון העברית מיום ט' בשבט תשי' בתל-אביב, בישיבות הוועדה לראיוגנוזיה והועד המרכז' בירושלים ביום כ' בתשרי תש'ט, מחלוקת האספה הכללית של ועד הלשון העברית ביום ב' בשתת תש'ט על דרכיהם אלו להקמת האקדמיה לשון העברית:

(1) ועד הלשון העברית מתפרק על מנת שתקיים במקומו ומתחכו האקדמיה לשון העברית. התפרקות זו חזא לפועל עם התכוון האקדמי בישיבתה הראשונה, ועד אז ימשיך ועד הלשון בתפקידו. ועד הלשון מבהיר, שהאקדמיה תהיה יורשתו חוקית, לכל זכויותיו וחוותיו.

(2) ועד הלשון בוחר שמונה חברים כחברי האקדמיה, אשר יחד עם באיכוותם של מוסדות אחרים יהו את חבר הבוחרים לאקדמיה. המוסדות האחרים, שיתבקשו לשלו בaicoh לחבר הבוחרים, יהיו: ממשלה ישראל, הסתדרות הציונית ישלו כל אחת שני באיכוות, והאוניברסיטה – באיכוות אחד.

(3) האקדמיה תהיה מרכיבת לפי שעה מכ'ג' חברים ארץ ישראל ומחמשת חברים מחו"ל-ארץ, ככלומר נוסף על שמונה החברים, שנבחרו באספה ועד הלשון, יבחר חבר הבוחרים עוד ט'ו' חברים מן הארץ.

(4) תיאורים של שאר חברי ועד הלשון לשעבר יהיה "חבר יועץ" של האקדמיה. נוסף על כך מותר יהיה לבחור עוד חמשה אנשיים בתואר "חבר יועץ" בין מתחשי ארץ ישראל ובין מנשי חוץ-ארץ.

(5) ועד הלשון העברית מיפה את כוחו של הוועד המכין, המורכב מן הנשיים והמוסכרים, להמשיך בתפקידו עד לאספה הראתהונה של האקדמיה לשם עיבוד הצעת התקנון של האקדמיה, ניהול המשאיותהן עם המוסדות וביצוע כל שאר הפעולות הדורשות ליטordo האקדמיה".

בבחירה החשאות, שנערכו בהמשך האספה, נבחרו שמות האנשיים האלה, חברי ראשונים באקדמיה וכחברים לחבר הבוחרים מטעם ועד הלשון:

יעקב נחום אפשטיין	משה צבי סגל
יצחק דב ברקוביץ	משה דוד קאסטו
אשר ברש	יוסף קלוזנר
נתהלי הרץ טוריסיני	דוד שמונז

ברוח החלטות ותחזות האלה פוניט אנו אל מוסדות ההיבור שלנו, אל ממשלה ישראל הומנית, ובמיוחד אלקין, יידינו מר דוד בנ-גוריון, ראש הממשלה, אשר גם עד עכשיו הראי התענוגות ערת כל כך למפעלנו ולצורך לשונו בכל, שתואיל להביא את ההצלחות והחצאות האלה לפני האספה המכוננת של מדינונו, העומדתilih להיבחר ולהתכנס בשבועות הקרובים, למען תכריין היא מצדה על הקמת האקדמיה. למען תשלח לנו את באיכות, שיתסתפו אתנו בחירת החברים לאקדמיה, למען תקים היא, בשימוש עמנו ועם יתר המוסדות, גוף מנהל, ועד הנהלה, שיפפח על עניינו של המוסד, ולמען תקציב היא מצדה את חלקה בהוצאות מוסדנו. חלק מכריע זה, הרואוי למעטם המדינה במפעלו.

ופוניט אנו אל הסתדרות הציונית העולמית, ואל האישים העומדים בראשות, שישלחו גם הם את בא כוחם לנוף הבוחר ולਊור המנהל של האקדמיה, ושיקיבו גם הם מצדם את יתר הסוכנים הדורשים לביצוע המפעל, בגודל משקלה של התנועה הציונית בעולם במפעל החינוך והתרבות בעמנו. הרי אקדמיה חדשה זו תשתי, בעבודתה גם מטיב חוקרי הלשון ומוטבי הספרים היוצרים בה בכל ארצות-table, ופעולתה תהיה מופנית גם לאחינו אלה שבתפוצות, כדי שתשתמש לשונו היה וספרותה קשר רוחני נפשי בינו ובן כל אחינו, למען נהיה עם אחד. לאומה מאחדת בלשונה ובתרבות, בארץ ובתפוצות.

ופוניט אנו אל האוניברסיטה העברית, שתשתף גם היא פעולה אתנית, כמו שעשתה זאת עד היום. וזאת, אין עורתה החומרית של האוניברסיטה למפעלו יכולת להיות גדולה; אבל יקרה לנו אותה רוח-אהיכים של עובdot גומלין, שהייתה קיימת בין האוניברסיטה העברית ובין ועד הלשון, אבל האקדמיה עד היום, עבדות גומלין זו, שמננה נחברכו שני המוסדות: האוניברסיטה, שעובד הלשון נתן לה את המונחים לעובודתה, ורועד הלשון, שלא היה יכול לפעול בלי עורת המוסד הגדול. על הר צופים ובבעל המקצוע במדע שבו ובלי אוצר הספרים שברשותו, ובזהדמנות זו מובעת תודתנו גם לכל יתר מוסדות המדינה בארץ, ובראשם לטכניון העברי בחתמת, שיתסתפו אתנו פעולה, ולקהל הנאמנים לשון העברית בכל אטר ואתר, שיטועם חשוב לנו גם להבא, ולמוסדות אלו שסייעו את ועד הלשון סיוע חמרי, מוסד בייאליק שעל יד הספרנות העברית, קרן ייל גולדברג זיל, הקרן של יהודי אמריקה, ועוד ועוד.

דבר כביר ונסגב הוא העומד נגד עינינו. אם גודלה הייתה פעולות ועוד תלישן עד כה, גודלה ורחבתה כפלי כפליים היה פועלם האקדמי לשון להבא, ואמצעים גדולים דרושים לביצוע חכנית המפעלים במחקר ובמעש, שכבר הוחוו לה ראש קווים: במילון ההיסטורי גדול ומקייף, במילון אקדמי למשה, בספרDKDOK מكيف וקובע לשוננו ביצירת מילונים למגוונות שונות, לצבא, למוסדות המדינה ועוד ועוד.

פעול גדול הוא מפעלנו. עומדים אנו במצוות האורים, תג המכבים, זכר לנו בזמננו לאבותינו בימים ההם, ועודות לניטים המכירים והמרחיבים. שנעשו את רגשותינו על הנס שנעשה לשושנים. כי מה זה, שושנים, על פי שימוש השם שונה, שושנת העמקים, שושנה בין החוחמים, בשיר השיריים, הפכה שם לכונסת ישראל ועם ישראל, שושנת יעקב, והרשו נא לאיש ועד הלשון וחוקר לשון, לאמר כאן דבר על מלחה זו, שושנה, שושנים. גם הוא מראה פרק מחיה ומחיונית של לשוננו, החולכת ומתחמחת, מושטת צורה ולובשת צורה וחוכן חדשין.

מלחה שושנה, שושנים זו, מה עיקר פירושה? פရשנים וחוקרים מחלוקת בשאלת זו.

יש שיחסו, כי שושנה היא ורד, רווה; אחרים ראו בה את הליליה; ושוב אחרים חשבו, כי שושנה היא אירוס, או אף לוט, לוטוס וכו'. אבל המלה "שושנים" באה במקרא גם בכוורתיהם של כמה מומרים "על שושנים", או אף בציירוף מלא יותר: על שושנים עדות. על שושן עדות.

מה עניין מומרים לשושנים, ומה עניין שושנים לעדות? והנה בזמור אחד אפשר להבהיר את ההזדמנויות ההיסטוריות, בה נאמר שיר כזה על ידי דוד מלך ישראל, הוא מומור ס': "למנצח על שושן עדות מכתם לדוד למלך, בהזחונו את ארם נהרים ואת ארם צובה ושב יואב ויך את אדום בגיא מלח שנים עשר אלף". כוורת ההיסטורית זו היא מסכמת אותו הדברים, הנאמרים על ניזחנות דוד מלך ישראל על כל העמים האויבים לו מסביב, בשמו אל ב. ח. שיטומם שם: "יעש דוד שם בשובו מהחטו את ארם בגיא מלח שמונה עשר אלף". מה פירוש המילים "יעש דוד שם" אחרי ניזחנותיו אלו בגיא אדום? פירושו: ייעש דוד שם ופרסום לניזחון על ידי בן, שכתב שירים על שושנים עדות, עדות לניזחון כתובה על שושנים. ומה הם שושנים אלו? בלשון האגדית שישאגו, שיישנו, בסורית שישאג, בשתי הלשונות האחדות של לשוננו העברית, מילט אלו פירושן: קנה וסתף, קנה הפסירות שהיו כתובים עליהם בימי הקדם. קני הפסירות, פיפוי יairo, זיא קני היאור, כמו שנקרו גם כן בשם שמקרו בעברית ובכוננית. הם זמינים יטם, הגדים כעמודים גבויים, ובראשם כוורת, עיין כוורת של עמד. מיפורים התרשם, למשל, חוקר הצמחיים המפורסם שווניינפורט עד כדי כך, שהוא מתבטה עליהם במילים אלו: "עיני לא יכול לשבע ממראה הצורות הנפלאות האלה". על עלי השושניים המרובקים לגילוין, על עלי מפורסים אלו כתוב דוד מלך את שירי הניזחון שלו. במעשה זה בחר ראשונה מיד אחרי שנצח צבא ישראל את כל אויביו מסביב בגיא אדום; ויעש דוד שם בשובו בהחותו את ארם בגיא מלח שמונה עשר אלף.

כך אנו פנים גם אל שלטונות עמוני חיים לעשות שם, על שושנים עדות, לתה למסוד שיקום מתקן ועד הלשון יישמש אקדמיה ללשון העברית את השם

המגיע לו, את השם, הפרטוט והסמכות, הרואים לצורכי העם, כאשר אחריו הנצחונות בשדה הקרב עליו לפנות למפעלי רוח בלשון זו, שבכלעדיה לא הייתה לנו מדינה ולא יכולנו להפיח בלב בניינו רוח זו, שננתנה לנו את הניצחון.

ועוד תלשן העברית י Mishik בעבודתו עד שישלם כינון האקדמיה, שהיא תירש את מקומו ותורם את מפעליו.

**חיי ועד הלשון העברית! חי האקדמיה ללשון העברית! חי מדינת ישראל
ועם ישראל באשר הוא שם!**

ראש המפללה פרד דוד בן-גוריון:

אדוני ראש הוועד, מורי ורבותי!

הגורל רצה שמדינת ישראל תהיה תוך סערת מלחמה, ושבילויה הראשונים של העצמאות היהודית לא יהיה גilioitic, אלא גilioitic ושהמדינה תופיע בהיסטוריה בראשיתה לא בקשר היצירה אלא בקשר הקרבי. ההכרה לא יגונה. ובעשה זו אין אנו יכולים לגורוס עדין «לא בחיל ולא בכוח כי אם ברוח». עוד אנו זוקים, וכי יודע עדמתי, לכוח אדר ולחליל רב. בludeיהם לא היינו עומדים ולא נעמדו גם בעתיד.

אמנם גם בכוח ובחיל — הרוח הוא המכريع. בלי הרוח שלנו, מספקני אם היינו מנצחים, אבל ברוח בלבד אין מנצחים. והינו זוקים ועוד אנו זוקים לתותחים, לאוירוגנים, לאניזות-קרב, למוכנות יריה וכלי רכב, לגיאום צבא, למשמעות ולעוד דברים כאלה, שאינם לגמרי רוחניים. וכל עוד תהיה מלחמה יעמדו בדברים אלה, לפחות, בראש מאמזינו.

אולם מובטחני, שהכל יודעים: לא לשם כך הוקמה מדינת ישראל. מלבד התפקידים הכלליים, שיש לכל מדינה, יש למדיוננו שני יעדים מיוחדים: «יעוד קולוניזטוריו וייעוד חינוכי». בהזמנות זו אעומד רק על הייעוד החינוכי.

אנו עומדים בפני קיבוץ גלויות ובניין הנשפות. קיבוץ גלוית מלא ובניין כל הנשפות. שני דברים אלה יש קשר רב לעניין המ Epstein את ועד הלשון. לא תהיה לשון עברית, ולא תקום תרבות עברית, בלי קיבוץ גלויות. על היישוב הקטן הזה, שישנו בארץ, לא תעמוד לשוננו, ומה שקרה לנו לא פעם, ואף בארץ זו, עשוי לקרות עוד פעם, אם לא נצליח לקבץ כל נזחי ישראל. אין הם כל כך מרובים, ויש לרבים בארץ.

היעור החינוכי של מדינת ישראל אינו זה שנועד לכל מדינה. אני מנית, שמדינת ישראל לא תיפול בעבודתה החינוכית מכל ארץ אחרת. וודאי שייקבע פה חינוך חובה וחינוך חינוך. ביעור החינוכי המוחדר אני מתכוון לצורכי החינוך הכרוכים בקיבוץ גלויות. מבחינת הרוח והחינוך קיבוץ גלויות מהיבר היתוך קרען הגלות ויצקת דפוסים חדשים; היתוך פירושו עם ושבטים ועדות ומיגום בחטיבה לאומית אחת.

וז לא תהיה מלאכה קלה. ממש שבעה חדשים וחצי שלאחר הקמת המדינה על הארץ למלחה ממאה אלף יהודים. בחודשים האחרונים הגיעה העליה לממד

של עשרים-שלושים אלף בחודש. עליה זו תגדל עם תום המלחמה, כבר הממדים הנוכחים של זורם הعليיה מעמידים אותו על הקשיים של החלטה הרוחנית, נוסף על קשיי החלטה הכלכלית. בليل השפנות אינו דבר טכני בלבד. בלילה זה אומר אי-הבנה חדדית, זרות, חוסר אהוה, ופוגם קשה בכוחנו היוצר והולחן.

על קושי זה לא נתגבר בכוח המדינה בלבד, אם כי המדינה תיזרש למאץ ענק. בלי גiros כל הכוחות הפורים והחלוצים בעם ושיחופם במאמץ הממלכתי לא chùמוד לנו כל יכולת השלטונית, הכתפית והחויקת של המדינה.

נעמדו גם בפניו הקושי של נטילת הלשון מהמוני יישראל שישבו למולדה וגם בפניו דלות לשונו וצמצומה. אין לנו לשון מן מלכתייה. אני עוסק רק באחד הענפים של הפעולה הממלכתיית ויום יום אני מתחבב בדלות ובאלימות הלשונית שבה אנו נזועים. ואנחנו נאלצים להשתמש במונחים לוזניים ודרים. אפילו המוסך החדש שועוד הלשון רוצה להקים. המוסך העליון לשון העברית, לא מזא לו הוועד שם עברי, והוא עומד להטיל עליו שם יווני. אולי לא די לנו בתיאטרון, בדרמה, בטרגדיה, בקומדייה, בסימפוניה, במוסיקה, במאות ובאלפי מילים יווניות בכל מקצועות המדע, האמנות, המחשבת, השרה והטכנייה. לא חיינו חyi מדינה ואין בפניו לשון מלכתייה. אנו חווורים לענפי עבדה ומלאכה וחירות ואמנויות שלא עסכו בהם מאות שנים — ואין אנו יודעים לקרוא בשמותיהם. ידעו שבטחון וככללה קדמים. אולם מדינת יישראל לא תהיה על הלחם בלבד, וזהאי לא על החרב בלבד. היינו מהאותות המועטות בעולם המקומות זה אלפים וחמש מאות שנה חינוך כללי. קיימו חינוך כללי לא בשבחןנו באירזנו ובעמדנו ברשות עצמנו, אלא בחויתנו אומה גולה, נורדת ותליה ברצון זרים. מתוך נאמנות ומסירות יוצאת מן הכלל שמרנו על אידיותנו לאוצרות הרוח גם ככלא היו בידינו כלים ומכשירים מלכתיים.

אומה כזו לא תסתפק בארכזה המשוחררת בחים כלכליים ומדיניים ובאים בלבד. מבחן המדינה העברית יהיה מבחן הרוח. התנאים המתוודים, שבתם קמה עצמאותנו מחדש, הקשיים המלווים את קיומנו במולדת מהיבטים פיתוח סגולותינו הרוחניות עד קצה יוכלהנו. משגנה עצמאותנו, ביטחוננו לא יקומו, אם לא נגיע לשיא המדע והטכנייה, לשכלול העליון של עבודתנו החומרית והרוחנית. והכוונה היא לא לייחידי סגולה, לעילויים ולגאנונים בודדים. שפטם יליך לפני פניהם ובכבודם נטהאר, — אלא כל אחד ואחר מאזרחי מדינתנו, כל עובד בשדה ובבית-חירות, כל חייל ומפקח, כל מורה ומבחן — יגיבו בעבודתם ומלאתם לשלב העליון של שכולל, יצילות וcosaר. בלי ממש תמיד להגיע לשיא יכולת הייצרה בכל שטח החיים, לפסגה של כושר עצובה וspirion עבורה, לרמה עליונה בטיב המלאכת, איכותה וטעמה המשובח — לא נוכל להחזיק מעמד בתנאים האכזריים של מלחמת קיומו.

לא בזקל ישכו שכניינו המרוביים את המכות, שהנחילו להם היחידים המעניינים — ועلينו לקים צבא סגולה בעל יכולות עליונה. לא נוכל להתקיים בכלכלה ירצה ורלה שoczאננו בkontingenț האטייתי הגדול שבקצהו המערבי שכונת ארצנו — ועלינו לבנות משק מפותח ומושכלל, שייעמוד גם בתחרות של הכלכלת הזולה והפרימיטיבית של שכניינו וגם בו של הכלכלת העשירה והגדולה של האומות המתקדמות והפותחות ביותר, לא נשווה לעמים אחרים במשמעות, בכוח

בעושר — אולם נצטוינו מטעם ההשגה ההיסטורית להגיע לשיאי התרבות וכשר החזירה האנושית — כי רק באלה ניבחן.

ההיסטוריה לא הנחילה לנו אחזות ואוצרות ומקורות כוח וועשור. אולם ירשנו מאבותינו משחו יקר מציאות: סגולות רוחניות ייחודות במינן, מסירות ושליכות. נרחיב את גבולן עד קצה יכולתו.

עלינו להנחיל לאומה את כל אוצרות הרוח והתרבות והמדע וההשתלמות האנושית — לא ליהידים, אלא לאומה כולה, לכל אישיה. מלאכה גדולה זו תיששה רק בכל אחד: בכלי הלשון העברי, ובכלי שטומה עליו מלאכה רבה זו — הוא פגום ולקוי. רק מעתים בעם שליטים בלשון זו — וגם לשונם של אלה דלה וענניה. וחדלות היא לא רק באוצר המלים — אלא באוצרות התרבות היצוקים בלשון זו. ותפקידו משנה מוטל علينا: להנחיל את הלשון עם כלום, להנחיל אוצרות התרבות האנושית כולה ללשון העברית. במדינת ישראל נהרסו כל המהיצעות בין יהדות ואנושיות, וחכמת ישראל, שאינה מkapת את כל חכמת האדם היא ריקה מתוכן. חפקיך כפול זה צפוי למודד העליון, שועוד הלשון מציע להקים — לאקדמיה העברית.

לא קל היה המלאכה, אולם זהה התכוונה המופלאה של העם היהודי, שאין הוא גורע מקרים. אלמלא כך לא היוינו מגיינים עד הלהם.

היחוך הגלויות ויציקת אומה מחודשת, אחידה ובעל רמה תרבותית עליונה לא יתיכנו בלי חנופה חינוכית מושפעת של המדינה וושיד'דרה ושל אנשי הרוח וכוחות המדע בעם כולם.

הרגע, שהגה וועיד הלשון — מבטחני — יתקבל בברכה במדינת ישראל. אני יודע, אם הממשלה הומנית השקעה בעיקר בהנהגת המלחמה על חיורוננו ועزمאותנו — קרואה לבצע את המפעל הגדול של אקדמיה עברית. אין איש מוסמך לדבר בשם הממשלה הקבועה, שצרכה להיבחר, אולם אני חושש להביע ביטחוני שהממשלה החדשה אשר תקום לאחר הבחירות — ויהיה הרכבה אשר יהיה — תיתן ידיה להקמת המוסד העליון לש羞ו העברית. שועוד הלשון עדיין קורא לו בשם לעוזן — אקדמיה.

כבודו של המוסד העליון דורש שיקום בתקוף חוק מלכתי שתתקבל בבית המשפטים הנבחר של מדינת ישראל. אין לי ספק שנבחרי העם יעריכו את ייעודה של אקדמיה עברית ושליחותה של הלשון העברית במיזוג הגלויות ובנהוגות אוצרות התרבות היישראליות וחאנושים לאומה המתהדרשת.

ייר הנהלת הסתדרות הציונית פר ב' לוקר :

אדוני היושב ראש, רבותיי!

אני מביא את ברכתה של תנועת הסתדרות הציונית העולמית. הסתדרות הציונית העולמית גם עתה, לאחר יסוד המדינה, מהויה עדיין מדינה בדרך. מדינה נוסדה לא רק בשביב האוכלוסייה היהודית הנמצאת עתה בארץ זו. היא נוסדה לשם קיבוץ גלויות, וקיבוץ גלויות מוכרה לכך לפועל על ידי הפעלת כל כוחות העם, גם של החלק הנמצא המדינה וגם של החלקים הנמצאים עדיין מחוץ למדינה. הפעלת כוחות אלה הוטלה על ידי הוועד הפועל הציוני על הסתדרות הציונית

העולםית. העובדת בקואופרטיב גמורה עם ממשלה ישראלי בשטחי הגליל והגלילית, התיישבות, פיתוח ירושלים, והחינוך והתרבות בארץ ובגולה. הסתדרות הציונית, בתור מייצגת את התנועה הציונית הגדולה, היא היא שבאה את מפעלו עד הלאם. במשך שנים רבות עכבה הסתדרות הציונית ממלכתיים מדינה בדרכן, וזה אינו פרואת סתום. אלא היא לקחה על עצמה תפקידים צעומיים, מבעלי שתהיה לה סמכות ממלכתית, כוח להטיל מסים, כוח לחוק חוקים חייבים, מבעלי שהיה לה כוח מכיריה. אלא על יסוד רצונו של העם. הסתדרות זאת יצרה ערכיים גדולים בארץ זהה, יצרה את החקלאות העברית, יצרה את חכמת העברי. הייתה לה יד ביצירת החקלאות – התעשייה העברית, היה לה חלק גדול ביצירת הגדולה המعنינית את האספה הזאת – החיאתה הרחבה והעמקה של הלשון העברית ותרבותות.

זהו רכן שמו של בניהודה. אולי כדי בהודנות זו לספר לכם דבר. שנודע לי באחת מנסיעותיו מחוץ לארץ ארצה, כאשר מוכחה היתי להישאר מספר ימים בארץ שכנה. דבר זה אולי יסמל, כדוגמתה אחת, את התקדמות העבודה ועד הלשון. חבר אחד, שעלה ב-1906, חי בארץ שמנה שנים. עבר בתור שומר והיה מייסדי מפלגת פועלי ציון בארץ-ישראל בוועידתה ברמלה בשנת 1906. גרש מהארץ עי' תוריכים בהחלה מלוחמת העולם בראשונה. ונשאר תקוע בחו"ל, בהיותו עוד כאן רצה להחליף את שמו בשם עברי, והתייעץ עם אליעזר בניהודה. שמו היה ברנסטין. אמר לו אליעזר בניהודה: אני מיעץ לך שתחליף שמו לא-אלקטרון. כי ברנסטין – ענבר, ובענבר הרוי ישנהALKTRON. עדין לא הייתה ידועה באותו זמן, כאשר סיפר לי זו ואתו חבר, השבתי מיד לעבדות ועד הלשון. ועד הלשון עשה דברים גדולים, אולם מלאכתו, כמובן, לא נסתימה עדין. יתכן שעתה היא רק מתחילה. טרם הייתה המדינה לא היו לנו זרים רבים. נדמה לי, שלא במקורה ראש הממשלה, כאשר רצה לתמם דוגמה לצרכים הגדולים, שיש למלא אותם בשטח הלשון, דבר על ענייני צבא, על מושביו צבא, כי היום זהו העניין החשוב לנו ביותר. משך השנים מצא או המזיא ועד הלשון בודאי שמות רבים בענייני חקלאות, תעשייה, רפואה וcocktail. אולם הוא מוכחה עתה לעטוק גם בענייני מלחמה.

יבואו לנו ימי שלום. כבר עתה עוסקים אנו לא רק בענייני מלחמה, וראש הממשלה דבר על כך. אמנים העליה לארץ עדין מצומצמת בהשוואה עם צורכי הארץ, אולם היא כבר עתה גדולה בהשוואה למה שהיה ביום שלטונו המנדט. ביום שלטונו המנדט הייתה לנו שנה אחת בלבד יוצאת מן הכלל, שבה נכנסו לארץ למעלה משישים אלף יהודים. היה זה בשנת 1935. בשנת 1948 עלו כבר לארץ 130 אלף יהודים. ומהו משך שבעה חדשים וחצי מאו ייסוד המדינה עלו למלחה ממש ושהה אלף איש. ועוד היה נטוה.

קליטת עלייה זו כרוכה בקשהים רבים, כי הטיפוס של העולה שוניה מאשר היה בעבר. ניסיונתי בעבר שונים, האמצעים שבידיינו שונים. הכרתו שוניה, כל הפסיכולוגיה של, מצב רוחו והគנותו למפקדיו בארץ זהה – כל אלה שונים. ואנחנו מתחבטים עתה בחבלי עלייה, חבלי שכון, חבלי קליטה, שעוד עתה לא היינו, ומתחפלים אנו שהקשישים האלה יגדלו בגול גידול העלייה. כמובן – כל חלקי עבודהתו, כל ענפי עבודהנו אריכים לגודל, וצריכה לגודל גם העבודה התרבותית

על כל ענפיה. ובדרכה לנדר גם העבודה של אכנת הלשון, אשר תיקח מקומה בתפקיד זה של החייאת העם והשרתו מחדש בארץ זו את. הנהלת ההסתדרות הציונית העולמית מברכת את היツירה הזאת, ותיתן לדבר זה לא רק שם אלא גם יד.

פרופ' שטופה אסף :

בשם של האוניברסיטה העברית אני מקדם בברכה את הרך הנולד לשמוונה, לפי שעה, על ידי שמונה חברים. אולם אין ספק בדבר, שהיה זה מפעל גדול, מפעל מודיעיני ממדרגה ראשונה. האוניברסיטה העברית המשמש לשפתח פעולה עם האקדמיה העברית לכשתוקם, והיא מבטיחה לאקדמיה, שכשם שתיפקה נשייאים ווחברים למועד הלשון ולכל ועדותיו, כן תספק נשייאים ווחברים גם לאקדמיה העברית. ואני שיחזק פועלם גדול יותר מזה. שהעזרה החומרית יכולה להיות רק קטנה — על זה הפסיק כבר... אולם מה שנוגע לעוזרת מדעית, רוחנית — כל העוזרת וכל שיחזק הפעולה יינתנה.

אחד מחכמי התלמידו, שחיבר בזמנו שטפתה רומי אדריה הגיעה לשיא גבורתו, אמר: «ארבע לשונות נאים הם שיישתמש בהם העולם: לעוז (יוונית) לזרם, רומי — לקרב, למלחמה (מי כרומאים פיתחו את המלחמה), סורטי — לאלייא (ליקינה ונהי) ועברית — לדיבור...». והנה באו צערינו בדור זה ותראו, כי העברית נאה גם לקרב. אפשר לעשות בה הרבה מאד, ואם אממן חסר עוד ממשו בוגגע לפיקוד ואולי בוגגע לתוארי הדרגות השונות — גם זה יבוא, העברית תיזור את כל החסר עדין והיא תהיה יפה, בלי ספק, לא רק לדיבור, אלא גם לקרב.

ראש הממשלה דיבר על קיובן הגלויות המתרחש לנגד עינינו, ועל התפקיד הגדל העומד לפנינו, לקולט את העלייה הגדולה הזאת קליטה רוחנית ותרבותית. אולם במה נתווידע לאחינו אלה, שהיינו רוחקים מהם שנים רבות? — להם נתווידע רק בלשון הקודש, בלשון הקודש, אותה לשון שבת התווידע יוסף אל אחוי אחריו שלא ראה אותן שנים רבות, כמו שקרהנו בפרשת השבוע: «כי פי המדבר אליכם», ומפרש רשי עלי סמן המדבר וההתלמיד: «כי פי המדבר אליכם — בלשון הקודש». היא הלשון המקשרת את כל תפוצות הגולה והיא מקשרת גם את כל הדורות, את כל התקופות. מזו ניתנה המורה על הר סייני עד היום הזה זוהי הלשון המא恒ת. ולשם פיתוחה של לשון זו ולשם קירתה מוקמת האקדמיה ללשון העברית.

נדריך גם לומר: לא ריקם יצאנו לגולה, אולם גם לא ריקם אנחנו חווורים לארכינו מן הגולה. אפשר אולי, אף כי אני יודע, והדבר צריך בדיקה וחקירה, שהמשפע שבו יצאנו אל הגולה לא היה גדול מן המטען, שאחנו מבאים אתנו אחרי נזדים של אלפיים שנה, כאשר אנחנו חזריים עכשיים מן הגולה. אנו מבאים אותנו הרבה. נדרנו בכל העולם כולו, אולם בכל מקום למדנו. לא הייתה שם מדינה שבת לא למדנו. אף באוון המדינות שגירשו אותנו אחר כך, שרדו אותנו באכוורות גדולות, למדנו שם לפני כן. למדנו בארצות ערב. יצרנו בהן את דקדוק הלשון העברית. חקר הלשון העברית החל בזמנו שליטון העربים. למדנו הרבה בספרדי הערבית וחונצית כאחת. למדנו הרבה בגרמניה ובכל המדינות שעברנו בהן, וככל מה שלמדנו שמר בזכרונו. וזכרון מצוין יש לו לעם העברי.

לلغة העברית נימן הינו *לשון הקודש*. כי היא הלשון שבה ניתנה תורה לישראל, ואין שום ספק בדבר זה, שהتورה היא שומרה על הלשון. «לשון תורה» נפשתה אחר כך *לשון חכמים*, אולם היא לא הייתה רק לשון חכמים בלבד. במידה קסנה או גודלה יותר הייתה לשון העם כלו במשך כל הזמנים. הן כל יהודי פשוט ידע להתחפל בלשונו ולקראו ולהבין בתורה פחות או יותר. אם ילדינו קוראים היום דברים שנכתבו לפני שלושת אלפים שנה ויוחר ומכינים אותו ללא קושי, הרי זה דבר גדול מאד. ואם אותן המגילות שנותגלו בזמן האחרון, שנתחבירו לפני אלפיים שנה, ואנחנו קוראים בהם כאלו נכתבו היום לעיניינו, ומבינים בהן כמעט את הכול – הרי זה דבר גדול. עובדה היא, כי התורה היא שומרה על הלשון. אולם הלשון גם היא שומרה על התורה. אילו היה היהדות ההלניסטית, יהדות מצרים, שיצרה גם ספרות יהודית הלניסטית, יוצאה בニיחון, ולא יהדות ארץ-ישראל – היוינו אם יהדות הגולה, לשון הדיבור שלה אחרת. היא שהיתה יוצאה בニיחון – קשה לדעת מה היה גורל התורה אז, וספק הוא אם הייתה נשמרת עד היום.

בסוף דברי אני רוצה לציין, שארכ' ישראל הייתה תמיד מרכז החקירה בלשון העברית, לא רק שנוצרה בה הלשון, אלא גם נחקרה בה ואפילו בתחום שפה, גם או נמצאו בה תמיד חכמים. שהיו עוסקים בחקר הלשון באהבה שכזו ובמסירות כזאת, שאולי אין דוגמה בשום אומה ולשון. נזכיר את מצבי הניקוד שבתבריה, את חכמי המסורה שהיו מונחים ממש את האותיות שבתורה. אם רצונכם לידע מה הייתה פעולתם של אנשי המסורה, תקראו שוב את שני הפרקם מסדר ישעהו, *שנתפרנסמו על ידי פרומ'* סוקניק מתוך המגילות הגנוות, ותראו את פעולתם הנפלאה, הממעוררת השותומות, של חכמי המסורה. אנו חוזרים בהמוני לארצנו ומדינת ישראל כמה, אכן, הגיעו השעה שתקים אקדמיה ללשון העברית, ומוקמה כموון בירושלים פיר הקודש. הבנה נחל לה כולנו ברכה והצלחה.

פרופ' יוסף קלוחנר :

מועד הלשון לאקדמיה ללשון העברית

כבוד ראש הממשלה, ראש-הסתוכנות, שר-התאחדות, הרקטור של האוניברסיטה העברית, נבירותי ורבותיי!

כמעט לפני ששים שנה, בשנת ח'רין (1890), נסוד בירושלים ועד הלשון בראשותו של אליעזר בן-יהודה. הוועד נוסד זמן מועט לאחר ייסודו של חוברת *שפה ברורה*, שנסודה בירושלים בישנת ח'רמיט (1889), וכתוזהה מן המעשה הרב שעשה בן-יהודה כשחכריו עשר שנים קודם-לכן על הלשון העברית בעל לשון חייה ומודברת. דיברו עברית גם לפניו. אך הדיבור העברי היה אז עניין של ארעוי. השתמשו בעברית בשבת, אסור לדבר בה דבר-חול. או בשעה שלא הייתה ליהודים אשכנזים ולהודים מארצות המזרח אפשרות אחרת להבין אלה את הלווי: זכו הנטחית של אליעזר בני-יהודה היא שהניחה לדיבור העברי יסוד אידיאולוגי: הלשון העברית החיים הייתה לו אחד מן היסודות הראשיים והראשוניים של

האומה בעברית החיים ושל המדינה העברית העצמאית. שעתידה לקום בארץ-ישראל.

והניסיון הנעו לחשתחש לצורכי-החאים בלשון, שבסקה מלאה מדברת קרוב לאלפיים שנה, גילה מיד את הקשיים שבדבר.

ודאי, הלשון העברית לא הייתה מטה לנגרה מעולם: נתחרבו בה במשן אלפיים שנה בלבד הפסק ספרי דת, מוסר ופילוסופיה וספרות-ישראלית, ואפלו השתמשו בה בשטרות ובמכחבי-מסחר. אבל בדיורו החי לא שימוש אלא מעט. עוד רק בשנת 1908 כתוב חוקר היהודי אחד: «אין הלשון העברית יכולה להיחשב כלשון היה, מפני שאין כיום אף בחור אחד, שיביע את רגשות אהבתו לבחירות-לבבו בלשון העברית». כך היה המצב רק לפני ארבעים שנה. אוצר המלות העבריות הפסיק לצורכי-השירה והעיוון המופשטם, אבל לא סיפק את צרכיו של הדיורו החיו והטבעי. אף מLOT לארכים חיצוניים אלה היו בנמצא בעברית: אבל הן היו גנוונות בתבז'ן, בתמלוד ובמדרשים ובסתורות שאחריהם. והמלות הללו ברובן לא הוכרעה ממשמעותן האמיתית ולא נקבעו אותו הצורך, שהן יכולות לספק בחיים המשיים. כדי להשוף ולדלות את המלות החינויו הללו ממוקמי של ים-התלמוד ומגונז-הגונזים של שאר הספורות העברית בת שלושת אלפי-השנים ויותר ציריך היה להעמיק חקר במקרא ובמשנה, בבריתות התלמודיות ובמדרשים הקדומים והמאוחרים, בטסנות ימיה-הביבניים ובസפורות הרחבה של לאחריה עד לספרות החדשת של דורנו, ולדון על מקורה והוראותה של כל מה, שיש לה ערך חיוני בזמננו».

כג' גלי וידוע לכל, שבזמן החדש נוצרו עצמים ומוסגים למאות ולאלפיים, שלא היו קיימים עוד רק לפני מאה ומאתיים שנה, הכל נתחדר במשן מאותיים השניים האחרונים: תגליות גדולות נתגלו ואמצאו נפלאות הומצאו, וכמעט כל הכלים, שאנו משתמשים בהם, נשתנו ונתחדרו וכל מושגינו העיוניים נתפתחו ונתרחבו. אי-אפשר אפילו ספורות עתיקה תספק את כל המלות הנדרכות בחיים החדש. על-כורחנו אנו חביבים, ביחס עם חשיפתן של המלות החינויות מתוך הספורות העתיקה והמאורת. גם לחדש מלות מעיקרן. יchia אל מיכל פינס אליעזר בן-יהודה זואב יעבן בארץ, ומנדלי מוכר ספרדים בחוץ-לארץ, עסקו בחשיפה של מלות ישנות ובחידוש של מלות חדשות על דעת עצמו. דעת-יהידים. בשנת תרעין הוחלט לעסוק בחשיפה זו ובחידוש זה בחבורה, בקיבוצים-חברים. וכך נוסד או ועד-היום, שעוד מעת תימלאנה שישים שנה לקיים.

את שיטות השנים הללו אפשר לחלק לשתי תקופות, שהן כמעט שוות באורך-זמנן: התקופה הראשונה נמשכת משנת תרעין עד שנת תרע"ח (1890-1918), והתקופה השנייה — משנת תרע"ח עד השנה, שאנו עומדים בה, היא שנת תש"ט (1918-1949).

בתקופה הראשונה הונחו היסודות של חקר-הלשון לשם תחייתה. הדיבור העברי היה או נחלתי-יהודי, נלחט של «חוביים» וחולמים. המדברים עברית היו או מופטים. ואף המוטבים הללו לא היה בכוחם — וולת איצלאיטיסטים אחדים, שבkowski נצטרטו למניין — להחדיר את הדיבור העברי אפילו לתוכ' ביתם, פלומר, לתוך משפחותיהם: האב דבר עברית והאם והעוזרת דיברו אשכנזית-יהודית או «לאדינו», ערבית או בוכרית, רוסית או צרפתית. ואולם דבר גדול נעשה או בחשפותו של בן-יהודה: בכמה בתים-ספר נעשתה הלשון העברית לשון-הלימודים;

לשונם של כל הלימודים או של רובם אן, לכל היותר, של מקצתם. בזאת חונח היסודות לחינוך עברי לאומי, שמננו נסתעף הדיבור העברי של הילדיים, וממנו באהו תחייתה של הלשון העברית בפי הדור הצער — והובטה עתידה של הלשון העברית החיים כלשון האומה הקמה לתחייה בארץ החיסטרורית.

התקופה השנייה התחלתה מיד לאחר הכרזות המאנדרט הבריטי על ארץ-ישראל ולאחר כיבוש ירושלים בידי בעל-הברית. בערב חנוכה תרע"ח (1918), בחוקה של המאנדרט הבריטי הוכרה הלשון העברית כאחת שלוש הלשונות הרשמיות שותתי-הזכויות בארץ-ישראל, ועם כל הטענות, שיש לנו כלפי "הንציב הראשון ליהודה", ספר קָרְבָּרֶט סִמְואָל, הרי אין לקפח את זכותו הגדולה ביחס ללשון העברית: הוא הוא שעלי-פי פקודתו נעשתה הלשון העברית ללשון רשמי. לשון מפלכתית. הרבה נתפקחו זכויותיה של הלשון העברית בימי שלטונו המאנדרט. שם היה בזה השלטון הבריטי. אך אשמים היו בזה גם היהודים עצם, שלא שם על הזכויות הללו בכל תוקף. אבל סוף-סוף לשון, שאפשר היה להשתמש בה גם במשפטים שלטוניים, גם בכתבי-המשפט וגם בדואר, לשון שוויהה חרוטה וחוקקה על המטבחות ועל שטרות-הכסף של המדינה ואך על בול-יהוזאר שללה ושכל הפקודות הממשלתיות נתפרסמו גם בתה. — לשון כזו התחלתה נחשבת ללשון היה לא רק בעיניהם של אידיאלקטים וחולמי-חלומות בלבד. היא נעשתה עובדה — עובדה מציאותית, עובדה מדינית.

עד שנת תרפ"ג (1923) היו אליעזר בן-יהודה ודוד ילין נשאי ועד-הלשון. בחנוכה, שנת תרפ"ג, נפטר אליעזר בן-יהודה, ודידר אהרון מז'יא נעשה חברו של ילין בנשיאות ועד-הלשון. ובשנת תרפ"ד (1924) בא לארכ'ין-ישראל והשתקע בה חין ביאליק. ועד מהרה נעשה ביאליק אחד מנשייא ועד-הלשון. והוא היה אז המפעיל ביותר. הוא הרחיב את המספרת של הרכב ועד-הלשון: בעוד שעוד ימי היו חברים בוועד הלשון רק חכמים ומורים עוסקים בחקירת הלשון, דרש ביאליק לצרף אל אלה גם משוררים, סופרים וחוקרם, שהראו את כוחם בחחיאת-הלשון בחיבוריהם הפיוטיים והמדעיים: משוררים ומשפרים, פובליציסטים וחוקרם, שהם יוצרו-הלשון במועל. ובדרכו זה הוסיף ועד הלשון לכלת אף לאחר פטירתם של ביאליק וילין, כשהועמדו בראשו של ועד הלשון פרופ' נ'יה טור-סיני (טורטשניר) ואני.¹

ומכאן ואילך נעשה ועד-הלשון מוסד מסעף ובעל כיוון לאומי-מדיני. אפשר לומר: בעל כיוון ממש כתה. הוא נעשה המדריך והמכונן את המדינה ואת האומה לקראת תחיית לשונן על יסודות מדיעים. אליו התחליו פונים ייחידיים וגאודיים. חברות ומוסדות, בתימלאכה, בתימסחר ובתיחרשות בתביעות למלא את צורכי הלשון החיים והמדוברת. ומה שחייב ביחס: אף הממשלה המאנדרטورية מונתה פעם אחר פעם אל ועד הלשון כשהריגשה צורך בדבר לפסק את זריכיה של הלשון העברית הרשמית. ושוב אי-אפשר היה להסתפק בישיבות החברים המועטים של ועד-הלשון עצמו בלבד. היה הכרה בדבר ליסד שורה שלמה של ועדות לשם קביעת מונחים עבריים למקרים חיוניים שונים. בוצעוותם הלו עבדו מומחים

1. עיין בפרט על כך: יוסף קלוזנר, אמישים שני של ועד הלשון, "לשוננו", X (ת"ש).

למקצועות השונים לעשרות, וכך נתרחכה ונפתחה לשונו, במידה שלא תגיעה אליה עוד לפני עשרים שנה.

וכדי לחת מושג מן העבודה הרבה והמסועפת של ועד־השפה די להזכיר לפני המתעניין בדבר רשימה מקוצרת של הועדות, שנוסדו על ידי ועד־השפה, ושל המונחים. שנקבעו על־ידייהם ונותרם עלי־ידיים: ועדה למונחי־הרפואה, ועדות לכימיה, לואולוגיה ולכוטאניקה, ועדות למיקروبיאולוגיה, לטכנייה, לפטוכולגיה ולארביולוגיה, ועדות לדקדוק, לסתאטיסטיקה, לטפנות ולחלקיה־המנוגניות (או המוניות) ועדות למונחי־הגבניין, לנדרות, לאפריה ולארגנה, ועדות לאדרנינטראציה עירונית, לשונ־העתונות, למונחי־התיאטרון, לבבאות, לגידול־צאן ולגידולדיברים, ועדות לפנסנות, ולכללי הכתב והעתיק;² ולסוף, מועצה לשנות־החברה ומועצה לשנות־השלטון ולמשלה המאנדרטית לשם קביעותם של המונחים, שהנהלת־השלטון זוקה להם.

ועל זה יש להוסיף, שועוד־השפה פרסם 6 מחברות של "זכורותנו ועד הלשון", 16 כרכים של "לשוננו" וגם 8 מחברות של "לשונו לעם". וחשובים ביותר הם 18 המילונים למונחים שונים, שפרסם ועד־השפה, וביניהם מילון למונחי־הטכנייה, ילקוט־הצמחים, מילון למונחי החשמל, הטלפון והטלגרף, מילון למונחי־דפוס, למונחי־ימיטטיקה, מילונים למונחי נסחות ומטגרות ולמונחי־המטה, מילונים למונחי־גראפיקה, פנקסנות והעתמלות, — ולבסוף, מילונים למונחי־ארינה,ocabot ו למונחי המשק החקלאי, וכמו כן הוציא ועד הלשון לוחות מצורדים של הדגים, של קלימסגורות, כלינופחות ושאר כל־עבודה, ושמותיהם העבריים בצדם. ועד הלשון פרסם גם שלושה מחקרים לשוניים חשובים: "כתב־אגריגת", לד"ר חי' א. גינזברג, "לשון חכמים" לד"ר אפרים פורת ו-ואוצר הכתבות הפיניקיות" לפרופ' נחום סלושץ.

דומני, שאין צורך לבזבוז מילם על מדיה ועל חשיבותה של עבודה לשונית כבירה זו, שנעשתה באמצעות המוציאים והודלים של ועד־השפה, ועסקו בה בחבורה גם מומחים בשפה העברית וגם מומחים במקצועות שימושים ועינויים הרבה. העבודה לשונית מורהบท ומסועפת כזו געשה צר לה המקום במוגרת של ועד־השפה. אפילו ח שם "ועוד־השפה" אינו חולם אותה עוד. ובאמת זה שנים. שפק ועד־השפה מליהות "ועוד" ונעשה מוסד לשוני גדול, שככל ועדות לשוניות לעשרות ומוסקים בו חכמים ובעל־מקצוע לעשרות. עוד לפני עשרים ושמונה שנים כבר הרגיש בן־יהודה, שאין זה "ועוד־השפה" אלא הרבה יותר מזה. וכבר אז הלם על א קדמיה לשונית בירושלים, שקרה לה בעברית בשם "מדרש־השפה". אבל או קשה היה להסכים לשינוי עיקרי זה. כי אקדמיה לשון היא על־פי עצם מהותה וטבעה מוסד טמפלתי גדול, להחלתויה של אקדמיה צריכה שיתה תוקף לאומי כלל, ואז לא הייתה יכולה דעות־יהודים בלבד. אין זאת אומרת, שהמדינה תשתלט עלייה. דבר זה אינו נהוג בשום אקדמיה. אבל צריך שהאומה והמדינה באחת תריאנה באקדמיה לשון העברית את המוסד המחוקק העליון של הלשון הלאומית, שהחלתויה האחרונות הן חוק־ו־לא־יעבור בענייני־השפה.

כ"י למרות התפתחותה הנפלאה, כמעט שהיתה אומרת הגensis, של הלשון

2. אורתוגרפיה וטראנסקריפציית.

3. עיין "זכורותנו ועד־השפה העברית", מחברת ה, ירושלים תרפ"א, עמ' 18–22.

העברית ביחס בשלושים השנים האחרונות, מיום שנעשתה לא רק לשון מדוברת אלא אף לשון רسمית, עדין הרבה דברים בתוכה תליים ועומדים ללא הכרעה. אכן, עד היום אין הכרעה בדברים עיקריים ויסודיים וגם בדברים פשוטים שבשיטוטים. שולחן אין להשתמש בלשון העברית לזרכריום-ים. עד היום חלק מן המדברים אומר «טה חריף» וטה קלוש», חלק אחר אומר: «טה חזק» וטה חיוור». אפילו הכתיב עצמו של מלת «טה» מוטל בספק: יש כתובים מלאה זו בט' ויש כתובים אותה בת'. יש אומרים «כטיטה», כמו שהחאליט ועידה-הלשון, יש אומרים «כטופות», כהצעתו של בני-ישראל. האחד אומר «חודה» והשני «חניחן». האחד אומר «אין דבר», והשני — «אין בך כלום!». יש פונמים גם אל אדם מבוגר, זקן ומוכבד בלשון «אתה», ויש פונמים אלו בלשון «הוא», יש אומרים «אדוני» ויש אומרים «מר», ויש אומרים «כבודו». מי יכיריע בדבר?

והלשון העברית נחלה ברביריסמים מבהילים. עד היום תשמע ביטויים מעין «הוא עשה לי את המות» במקום «הוא מorder את חיי», «גנעה לי חושן בעיניהם» במקום «חשכו עיני», לא יש דבר במקום «אין דבר», «מי צרייך אותך» במקום «מי צרייך לך?», «אני לא רוזה» (או גם بلا «אני») במקום «אני רוזה», ותוספו על זה «אבא-לה» ואמא-לה», «סבא-לה» וסבתא-לה», שטבבויות חותם גרמן-יהודי על לשון שפנית. «בחורצקי» וקנטונצקי, שמבליטים את המוצא הרומי של המדברים עברית, את הקיבוצניק, התרבות-ניק והפלמאנק, יכולים אי-אפשר לופר בעברית «קיבוצאי», «תרבות-אי» ופלמאנק. והרבה-הרבבה הייצא באלו. מי יש לו רשות ותוקף לשוט קץ לעברית משובשת וברברית זו, שועיטה את לשונו היפה מין בלילה של לשונות זרות, אם לא אקדמיה מאושרת ומקומית במדינה כמכירת בעניין-הלשון?

עדין קיימת מלחמה בלשון-הדיבור, וביחס בלשון-הספרות, בין לשון-המקרא ובין לשון המשנה, הבריתות והמדרשים שאחריה. עדין חלק מן המדברים והכותבים עברית אומר וכותב «doneg» וחלק אחד — «שעווה», חלק אמר וכותב «מְזִחָה» וחלק «פָּקָן», חלק «מחאה» וחלק «מתינו». וכיווץ בזה הרבתה. אך גרווע מווה הערבוב של שני הסגנונות בדייבור אחד ובמשפט אחד. אחת שומע וקורא «למען אפשר» במקום «כדי לאפשר» — מין תרכובת משונה של מלחה תנכית במלחה חדש-חדששת. מה שקוראים בלשנות-העמים hybride Bildung או «החלו קוראים» במקום «החלו לקרוא» או «התחלו לקרוא». לאחר אלפים שנה ויתרה, שלט השימוש בצוירה, יוצאת, נישאת, מפרקת, מספקת. שוב התחלנו משמשים בצוירה חקראית «ויזאה», «ニシタハ», «ムツリハ», «מספיקה». לאחר שכחבו בעברית בשני דורות. בין השאר ומנני ש- (או «משומן») התחלו לומר ולחתוב. בין «יתיר» ו«עקב». מאה וחמשים שנה כתבו סופרים עבריים «למרות» ובותור — והנה נתחלה «למרות» בעל-אף והמלה «בתור». נarterה למורה ובמקומה באה «כ». כלום אפשר לסבול אנארקיה כזו בלשון היה ומדוברת? — ואף בכל השינויים תללו ההכרעה מוכרתת להיות בידי אקדמיה לשון — בידי מוסד, שבראו עומדים מבחר חוקרי-הלשון ויוצריה-הלשון שבודר ושוא מוכר על-ידי האומה והמדינה. ובזה לא נסתימו הבעיות הלשוניות העומדות ומצפות להכרעה. יש בעיה חמורת, עד כמה יש להכניס או להרחיק מLOT וROT או ביכר סאליוות, כלומר, מLOT מקובלות בכל לשונות-אירופה («אוניברסיטה» — «מכללה», «נורמלאי» — «חקין»).

יש בעיה חמורה לא פחות מזו, אם המבטא של האותיות העבריות צוריך להיות דומה כיום למבטא הערבי או למבטא האירופי, ואפשר, למבטא הימיתכוני, שהוא שונה מזה ומזה. היהה בעיה של הכתב המילא והחסר ושל התעתיק (הטראנס-קריפציה) של המילים והשמות הזרים, הבעיה של סימני הפסיק, והרבה כיווץ בהן. הייתה חיכוך שפתוני של כל הביעויות המרובות והחמורות הללו יהא נתון ביבר-וועדיין אין ספק בדבר: כל העבודה המרובה בכמותה והגדולה באיכותה של תחיתת הלשון אינה יכולה עוד להיות תפקיד של „ועדיין“, ויהאה אפשרו ועוד חשוב כוועדיין הלשון שלנו, שיש זכויות בזלות ומרבות למיסידיו, ראשיו וחבריו. עבודה גדולה צריכה ליקשות בידי מוסד גדול. ומוסד לשוני גדול כזה היא אקדמיה ללשון העברית. היא רק היא יכולה להיות הניגולאטור האמתי, המדריך והמכונן של הלשון העברית בדרכה אל התהיה השלמה.

ויש לו כור: לאקדמיה ללשון יש תפkidים גדולים וחשובים, שלא היו ולא יכולים להיות לוועדי-הלשון. ועד-הלשון נוסד לשם פיתוחם ורחבתם של הלשון העברית החיים ושל הדיבור העברי החוי. ואולם הלשון העברית קיימת יותר משלאה אלפי שנים ועבורי עליה חליפות ותמרות הרבות. היא נחתתת ונשנתתת בתנאים ווקלטה גם השפעות מרבות מבחן. היא השפעה מכוננית ומצוירת, מאשורית-בבלית ופרסית, מארכאית וטורית, מיוונית ורומית, מערבית וכמעט מכל הלשונות הגרגמיינות, הרומאניות והסלואניות. כל זה דורש חקירה عمוקה ומסועפת. שנות חוקר יהידי, וזה אפילו גדול שבגדלים, אינו מוכשר לבצע אותה לבדו. חקירה כזו יש לה ערך מדעי עצמי גדול, אבל היא גם היסוד והבסיס של החיה הלשון העברית בהותה. וחקרה כזו יכולה וצריכה ליעשות על-ידי חבר גדול של מלומדים, שככל אחד מהם יתן את חלקו לעובדה ענקית זו. כי רק מתוך עבודה משותפת של חכמים וחוקרים יכול להיווצר המילון העברי האקדמי, הגדול, שהעולם התרבותי היהודי ו אף הבלתי-יהודית, מעצים לו. וקבר-מלומדים זה, שיישבו בו שבת'-אחים חוקרים מן הארץ ומחוץ-ארץ, ואך מלומדים נוצרים ומוסלמים ישתתפו בוברותה הימית. והוא הוא האקדמיה ללשון העברית, שהוכרו עליה חיים חיגית בראשותה של ממשלה-ישראל ובנכחותם של שריה-הממשלה ושם-הכהונה הוא המרכז הנציגי של עמי-הספר, שלא יחליף אותו ולא ימerno לעולם – ירושלים.

ואין איש מאתנו מעלים מעיני את האחירות המוסרית הנゾלה והכבדה, שאנו נוטלים על עצמנו, כשאנו מיעים ליסד אקדמיה ראשונה, ללשון העברית, שבودאי תבואנה אחריה אקדמיות לספרות ולאמנויות. למדי-הטבח ולמדעי-הרוחות. ידענו גם ידענו את קו-זרינו ואת מיעוטנו וחוותינו החומריים והרוחניים. ידענו גם ידענו, שאקדמיה היא המוסד העליון למציאות תרבותית בכל מדינה תרבותית ושאן כבוד גדול לאיש המדע, הספרות והאמנויות מהגיעו לדרגה של חברות באקדמיה. אבל חשבים אנו, לשון, שהאומה הזאת אותה מוחרבן ארזה ומקדשה ושמירה עליה בגלוותה ובטלותיה במשן אלפי-שנים; לשון, שבנה נינו – ספרי הספרים" لأنושיות והתלמוד והמדרשי – לעם-ישראל; לשון, שבנה נחתתת הספרות הפיזית והפלוספית של קופת-ספרד ושבה נוצרה הספרות העברית החדשה, שמוהרים בה ככוכבים משוררים, בספרים וחוקרים גדולים. שאלא הם לא הייתה ציונות ולא היהת קמה מדינת-ישראל, – לשון כזו ראוי שייווצר בשביבה, ביחיד עם תקומה של מדינת-ישראל, מוסד עליון, שיטפה ויפתח אותה, שיטפל בכל בעיותה, שיחזור בכל תקופותיה ובכל מה שנחדרה בה במשן אלפי-שנים. ודבר

זה יעשה המוסד העליון, המוסד הראשון והנישא – האקדמיה ללשון העברית, שאנו מאושרים להציג את ייטודה בבירתה הומנית של מדינת-ישראל ביום-זיכרונן גדול לנו, בזאת חנוכה, חשיט.

ימים גדולים הם הימים הללו לעמנו ולארכנו. ארבעים דורות ציפינו להם. הගולה המדינית המהילה והוא צוועת בצדדי-און לקראתה ניחוק-השבוד וחיסול-הgalot. ואיד-אפשר, שהחכמיה הרוחנית תפגר אחר הגולה המדינית. פתיחה של האקדמיה ללשון העברית היא צעד חדש וגדול בדרך של לשונו לקראת חייתה השלמה ברגע הגדול של חייתה-עמו ונאות-ארצנו. אכן, שעה גדולה היא שעה זו לנו שרק מועטים מגדולי חכמיינו וסופרינו זכו לה. ואשרי החברים של המוסד החלוני העלון, שיכירו וידעו את האחוריות הגדולה, שמוסד כזה מטיל עליהם, ובזה יתנו כבוד לעם ולארצם ולשון העתיקה-החדשה, שהיא מתחנערת, מתפתחת ומתחדשת מדור לדור וכיוון היא שואפת לחיים חדשים מלאי טעם-זקנין וכוח-גבורים.

דר' שי איזנשטיין:

ראש הממשלה המכובד, ראש הנהלת הציונית המכובד, כבוד רקטור האוניברסיטה העברית, אורחים חשובים!

נשייאי ועד הלשון העברית פרופ' ניה טור-סיני ופרופ' יוסף קלוזנר גוללו לפניכם את פרשת חייו של מוסדנו הוותיק אשר Km בשחר ימי היישוב ואשר סייע במשך שישים שנה לשינוי פני חיינו בכל גילוייהם וחותפותיהם. זהו אחד השינויים, שראשו מצער, שבתחליו לא היה בו אלא משומש שניוי כמותי ושבטוף. חפרק לאיכות חדשה, בעלת משמעות חברותית עצומה. לא רק החקלאות הקיבוצית, התעשייה המלאכת המוניות בתהיליך הייצור, המלאכת, ההשכלה הכללית והמקצועית של עם, כי אם גם התוגנות והמלחמות, זו מלחמת-הקיים במובנה המוחשי ביותר, לא היו ניתנים לביצוע, ללא קמה וחitemה השפה העברית, כשפת הבנייה והייצור, הלימוד וההשכלה, שפת המשק והונשך כאחת.

החיים פקדו עליה צמיחה ונביסה. עם גידול צורכייה המשותפים של העדות התרבות-לשונית גדל היקף תפיסתה, עם ריבוי המוני היישוב התרבותי ואוכלוסייה-הוניה. היא קירבה אחיהם רוחקים, השיתה אליהם, הפרתה את המחשבה וגיוננה את הספרות. היא החליטה ולבשה מחלצות שפת חיים מציאותית, גמישה ווורית הוויות סוציאליות ולאומיות. התאחדו והתמזגו בצלילה שכבות היסטוריות מימי-התנ"ך, המשגנה והמודרש ועד ספרות ההשכלה והתרבות והסוציאליום העברי. עוכלו-ונעכלות בחוכחה השפעותיהן של תרבויות ולשונות-עולם, שהובאו על-ידי הפלים מארבע כנפות הארץ. Km דור חי בה – דור חדש, שהוא שפת ביטוי רחשי המכוסים, הנעלים והפשוטים ביותר מן הערישה ועד הקבר. הפועל בסדנת, האיכר על יד הטרקטור, הילד הממלל – הctratto אל יוצרו הלשון, התהילו מפסלים ומעצבים את דמותה יום ושעה שעה, מחדשים מעשי-בראשית. ממוזגים גושילשון של זורות להרמונייה חייה, יצירתיות.

אם המדינה הקמה עצמה היא גוף, הרי הלשון היא נסמהה. אם המדינה היא יצירה חברותית – הרי הלשון היא מכשירה ומנוגנת. וכמאנזח על המכשיר העדין זהה, כאדריכל של נפש החומונים. כפי שרגילים

לומר עכשו, מכיוון התהתקחות האורוגנית שמש ועד הלשון העברית.

הוא גם בטור ברית מפעלים ראשוניים, בטור שותפות של מורים וטופרים חלוצים בירושלים, ביישובים ובסוכנות. הוא החל בפעולות נמלים חרוצה, בפונוח האוצרות, בכינוס המלדים, בזיהוי המושגים, בבירור הזרות והמשמעותם, בהסדר החומר החיוני, בחידוש-לשון ורחבות-לשון. וחברי הוועד עצם היו את הגערין הראשון של ציבור המדברים בה, הלווטשים אותה בחליל המילול.

מנזר-hilidim ובית-הספר העימי תחילה ואל הגימנסיה העברית ובית-הספר המקצועני העברי הגיעו אחרי עברה דרך של חפש עשרה שנות התהתקחות הראשונות. ובבית-הספר התיכון העממי לשכלה העליזונה והיתה לה מחקר ולהוראה בכל ענפי המדעים והאמנויות. אשר נזקקה להם מצייאותנו הלאומית. ובבית-הספר ובית-המחלקה, מן השדה והגן, אשר בהם איחוד הלשון ילדים וטופלים בני עדות לשוניות שונות, חדרה לבית-האב. הילדיםDOBBO שפת-יהורים. אבות ואימהות, סבים וסבות סיגלו ומנסיגלו לעצם את הדיבור החי. מפי עולמים ויונקים ייסדו עוז, ומהופי הארץ נישא האצלן העברי למורחים בפי אנשי הארץ. נתחו ומחחו בתהיפות ציבורים עברים קשורים במטרופולין המתהפקת. ותלשן העברית הייתה היא להם שפת-החינוך והקשר וסימן ההיכר התרבותי.

קשה הייתה דרך כיבוש-הלשון. במדבירות-ההרים פולשת, ללא מדינה תומכת ולא ציוד מדעי וחומר. עקשות חלזיות וזו חים עמוֹק כיוונו את העבודה בראשיתה ועד הימים אלה.

שאני מסתכל בשעה חגיגת זו בתקאותיה של אותה כבורת-ידן, שבת ליוויתי את ועד הלשון במשך 25 השנה האחרונות. באותו מכם מכם יומאים, שהיה צריך לחתגר עלייהם עם ייסוד כל ועדת, עם הוצאה כל מילון וכל חוברת של "לשוננו" – אני מוכחה לומר. כי רק מקורות כוח פנימי, שנתבלו בכל אחד מן העומדים על שומר-הלשון, הם ששימשו דלק רוחני לפועלינו: שלא תקציב קבוע ומספיק, במיעוט עובדים ובשכר דל התנהלה פעולה אקדמאית ומעשית ענפה, גדרה כרטסת-חמוןחים המקיפה ביום עשרות אלפים מונחים חדש או זוחו; יצאו מילונים מקצועיים ועוממיים,لوحות ורשימות מונחים, מחרקרים לשוניים, וכרכנות ועד הלשון, הרביעון "לשוננו", לשונו לעם. קונטרסים עטמיים לענייני-לשון;

ניתנה וניתנת הדרכה לשונית לרבות שואלים בכח ובבעל-פה. וכיוון זכינו לעמוד בשערינו מדינה ישראל בגלחת והמתבצרת. כשלוחמה ובוניה מצדדים ומוסיפים להציג על ידינו יום-יום בנשך הייל ביותר של שפה חייה, מדוקית וגמישת, הנותנה ביטוי אחד לכל תהליכי הבניין והלחימה החיוניות ביותר.

הבאנו היהם לפניו ממשתנו במעמד הציבורי הנכבד הזה את חזון האקדמיה ללשון העברית, כפי שמצא את ביטויו בדבריהם של נשיאי הוועד הנכבדים ואת יידוזו הרב בפי ראש המדינה. ראש ההגלה הציונית, וركטור האוניברסיטה העברית, ואנו בטוחים. כי חזון זה ימציא את העם על כל שכבותיו ואת מדינתו העצירה על כל פולנותיה וזרימת תקיפים ומאוחדים ברזונג להכתר את פועלתו ועל ועד הלשון במשך שנים קיומו כתר שם טוב. להקנות לו את המועד

הראוי לו במדינתנו – מעמד של אקדמיה ללשון עברית. ולצד את המוסד המורחב ציוד ממלכתי ראוי לדרכו הנוראה ולתקמידו החדש – לשפטש מוסד חוקר ומדריך לשפטו החיי של עם ישראל במדינתנו.

תהי האקדמיה ללשון העברית במדינת ישראל!

תהי מדינת ישראל החופשית והעצמאית!

תהי העם המשוחרר המאוחד בשפטו העברית!

תכנית אבular האקדמיה

(הצעת הוועד המכין)

בישיבת הוועד המרכזional ועד הלשון העברית עם הוועדה לריולוגניזציה של ועד הלשון העברית ביום כ"ד בתשרי תש"ט הוחלט לכונן "וועד מכין לייסודה האקדמי להשון העברית" ועליו הוטל לבצע את כל הפעולות הדורשות בעניין הקמת האקדמיה ברוח ההחלחות. שנתקבלו בוועד הלשון עד לאותו יום ושותפות להתקבל באספה הכללית של חברי ועד הלשון.

לחברי הוועד המכין נבחרו נשיא ועד הלשון פרום ניה טור-סיני (י"ר) ופרום יי' קלוזנר, דיר' ש' אינזנסטרט מנהל הלשכה המרכזית, והמנכירים המדעיים דיר' ע' איתן ודיר' ז' בן-חימם.

עם שאר התפקידים הוטל על הוועד המכין לעבד הצעה לתקנון האקדמיה ולהתכנסות מפעילה, ואמנם שתה הצעה הוכנו בשענן ונמסרו לוועד הלשון. ראשי פרקים של הצעה לתקנון היו לפני חברי הוועד באספתם הכללית ביום ב' בטבת תש"ט, ולאורם נתקבלו ההחלטות, שפרטן ברבים פרום ניה טור-סיני בהרצאת הפתיחה לאספה הפוומבית באותו יום גופה. אותן החלטות נוגעות רק לעצם הקמת האקדמיה ולהרכבת חבריה. פרטיה הצעה הם עתה עניין לבירור ולניטוח בשיתוף מוסדות הממשל.

בזאת אנו מפרטים את הצעה להקנית המפעלים נוספים לייכרונו הדברים של האספה הפוומבית ובמבקשים אנו מן הקורא, שישים אל לבו את הדברים האלה:
א. הצעה הוכנה לשט דיון במוסדות המתאימים על יסוד סיכום הדרישות והמשאלות, שהbijעו אנשי ועד הלשון באסיפותיו, כינסיו וועודותיו השונות, וכן על פי הדרישות שהושמעו בציגור, במידה שהbijעו לפני ועד הלשון.

ב. אין לראות הצעה זו, כיילו היא החלטה מוסמכת מצד aliqua מוסד ממוסדות ועד הלשון העברית.

ג. עם הדרישה להקמת האקדמיה ללשון העברית ראיינו צורך וחובה לסקור את הצללים העיקריים של לשונו בהלכה ובמעשת, לחשב ולשקל, מהו מספר העובדים העיקריים הדורש בשעה זו לביצוע תפקידה של האקדמיה כראוי וכיאות. אך אין לראות כל פרט בהצעה כשלעצמם קבוע במסירות. הוועד המכין ישמה לשטמו הערות והצעות על התכניות המוצעת.

ד. הצעת המפעלים בצירוף מסמכים אחרים והערכת תקציבית הוגשה שבועה לממשלה.

מאו נתכננו חוביי ועד הלשון לאספה הנדרונה, היה לו עד המכין מגע ונסח
עם אישי הממשלה, הנהלת התוסדרות הציונית העולמית והאוניברסיטה העברית
בעניין הקמת האקדמיה ללשון, ואנו שמחים לעובדה, שעם מיננו הוועדה מטעת
חמשלה לבחינת העניין, נכנסו הכהנות לתקמת האקדמיה לשלב מעשי, וכפי
שאנו מקווים – אחרון.

זכיה

א. מערכת המפעלים

מפעילה של האקדמיה יהיו בשני תחומים: א) מפעלים המכונים לקבוע
חולכות לשון למעשה. ב) מפעלים לחקר הלשון, השתלשלותה, מקורותיה, עונתה,
סגנוןותיה וنبيיתה.

א. מפעלים המכונים להבു הלוות לשון למעשה

א. בשטח המילוגות:

1. קיומ הוועדות המקצועיות להנחת טרמינולוגיה כדוגמת הוועדות של
זעדי הלשון בחיקף נרחב ולפי שיטה מרוכות יותר, פרסום עבדותיהן של הוועדות
בין בஸגרות "זיכרונות האקדמיה" ובין במילונים פרדים.
2. כרטסת, עברית-לועזית. וכן לועזית-עברית. של קביעותיה של האקדמיה
(כדוגמת הכרטסט הנערכת בחווד הלשון).
3. חיבור מילון הלשון העברית החדשה. מילון המגלם את לשון דורנו
וקובע צורתיתן של מילים, כתיבן ומשמעותן המדעית.

ב. בשטח הדקדוק:

1. הכנה מקיפה של כל בעיות לשון דורנו, הן מצד זורות הפליטים והן
מצד התהבר והסגןן לשם דיון והכרעה בוועדה או בועדות מיוחדות.
2. חיבור ספר דקדוק מוסמך לשון החדש (כולל תורה הכלטיב והפיסוק).
3. שיפור הדיבור וקביעת תקנו של המבטא העברי (ביבטס והעמקה של
פעולות המועצה לרבות הדיבור שעיל יד ועד הלשון).
4. טיפול האות העברית, זו שכחוב וזו שבדפוס. בשיתוף אמנים
ופילולוגרים.

ג. בשטח הדרבה:

1. קיומ מזכירות מיוחדת למבחן עזות בלשון והוזאת ופרסומים עממיים
לחכילת זו.
2. מתן עזרה בבחירה שם עברי וחיבור ספר שרמות מתאים.

ב. מפעלים בחקר הלשון

א. מפעלים מקבוציים:

1. כרטסת קבועה של כל הלשון העברית לתקופותיה וכו'.
2. מילון היסטורי של הלשון העברית.
3. מילון הארמית שבמקורות היהודים.
4. מילון משלים למילון בנייה, כדי שיתא מילון שלם עד שיהא מוכן
המילון ההיסטורי.

5. ארכיון של תקליטים ושל טכסטים פוניטיים הרשומים בידי מומחים לכל סוג המבטה העברי, כפי שהוא נהוג בעדות השונות.
6. ספר ביבליוגרפיה מקיף של פרוטומים על הלשון העברית בעברית ובלשונות אחרות, מראשית המאה ה'יא'ס ואילך (נחיות של ספר כזה מורגשת ביותר).
- ב. עבודות ייחידים:
האקדמיה חודדת ותפרנס חיבוריהם בענפים אלה:
1. תולדות הלשון העברית.
  2. תולדות המוסר והדקדוק העברי.
  3. תולדות הכתב העברי.
  4. קובץ השמות העבריים בכל הדורות.
  5. מקורות לשונם העברית: (1) כתובות ותעודות עבריות, (2) כתובות ותעודות של לשונות הקרובות ביותר לעברית, כגון אוגרית, כתובותכנעניות ופוניות, (3) מונוגרפיות על העברית בעדות שונות ובביבט השוניים.
  6. מילים שאולות בעברית ומילים עבריות בלשונות העולם (ייחודי המשמעות שבנה) וביחaud בלשונות-יהדות, כגון יידיש וספרדיות-יהודית.

II. האנשים הדרושים לביצוע המפעלים (התקופתיים)

לשם ניהול עבדה שיטית וקובעה דריש מסטר חוקרים ועובדים מדענים שיתמסרו כולם, או בחלוקת גודל מומנם, לעבודת האקדמיה, בין אם יהיו אלה חברי האקדמיה, ובין אם אנשים הפעילים במגנון המדען שלו.
מספר העובדים המועדים הנדרש הוא בהערכה כוללת 15–16, לפי הפירוט

שללן:

1. בקביעת הטרמינולוגיה (א א) – 4 מוכרים מרכזים לענפי מדע שונים: טכניקת תעשייה, מדעי הרוח והחברה, מדעי הטבע.
2. בכרטסת הלשון השימושית (א א) – 2–1 עובדים.
3. בהכנות החומר לחיבור המילון ללשון החדשה (א א) – עובד אחד.
4. בהכנות החומר לספר דקדוק של הלשון החדשה (א ב–2) – עובד אחד.
5. טיפונה הדיבור והאות והדרכה (א ב, 3, 4, ג–2) – עובד אחד.
6. כרטסת קבועה של הלשון העברית, מילון היסטורי, מילון הארמית (א א–4) – 4 עובדים.
7. ארכיון הלשון ותוך הגנים (ב א) – עובד אחד.
8. ספר הביבליוגרפיה (ב א) – 2 עובדים.

כ ח ב י

וְעַד הַלְשׁוֹן הָעֵבֶרִית בָּאָרֶץ־יִשְׂרָאֵל

ירושלים, רחוב המלך דוד 32, בית המעלות, כניסה א', טלפון 39882, ח'ד 1033.
תל-אביב, רחוב ביאליק 22, בית-bialik, טלפון 2896, ח'ד 4241.
ח' פ.ה., רחוב שמריהו לוי 6, דירת דיר. ש. רבקוביץ, טלפון 6028.

מילוניים:

180	פרוטה	ב. ילוקוט הצמחים
"	275	ה. מלון למונחי דואר
"	450	ו. מלון לעבודות חשמל א—ב: התקנה חשמלית
"	560	ח. מלון למונחי התפעלות: מעתף 450 פרוטה מכורך
"	160	יא. מלון למונחי נפחיות וمسורות (מעוטף)
"	605	מלון למונחי גרפיקה למ' נוקיס: מעתף 560 פר', מכורך
"	375	יב. מלון למונחי פנקנות
"	225	יד. צמחי ארץ-ישראל
"	2,400	טו. מלון למונחי טכנייה
"	900	טז. מלון למונחי אריגה: מעתף 800 פרוטה מכורך
"	225	יג. מלון למונחי כבאות
"	585	יח. מלון למונחי המשק החקלאי: מעתף 455 פר', מכורך

כתב עת:

560	זרונוט ועד הלשון א' ב' ג' (ד'-ו' אולו)
1,500	לשוננו, ט' ז' כרכים, מחיר כל כרך
" 100	לשוננו לעמ' 10 קונטרסים בודדים, כ"א

מחקרים לשוניים:

560	א. כתבי אוגרית
"	ערוכים ומפורשים ע"י ד"ר ח'ג'גינזבורג
560	ב. לשון חכמים לפי מסורות בבליזות שבכתבי יד ישנים מאות ד"ר אפרים פרות

70	לוחות מצוירים: 1) שמות הדגים הנפוצים בארץ בשם המדעי ותרגומם לעברית: 2) האמלה והכלים בגידול צאן: (3) כלי מסגורות: (4) כלי נפחות — כלلوح
25	(5) 11 לוחות כלי עבודה במכללה — כלلوح
50	(6) חיבור-יעצים
100	(7) כל-ינגירות: א. מסורים ב. מקצועות כ"א

תדייסים:

75	1) כל-לייטיסוק
200	2) מונחי אנטומיה
90	3) מונחי הסטטיסטיקה
120	4) מונחים-בניין
50	5) מונחי ארכיאולוגיה (במכלול)
50	6) מונחי גיגרות
300	7) לייסודה של האקדמיה ללשון העברית: האספה הכללית של ועד הלשון העברית מיום ב' בטבת תש"ט (3) ביאנואר 1949)

הלשון העברית — לשון ח'ה, מהדורה ב'

מאת פרופ' יוסף קלונר: מעתף 750 פרוטה
מכורך 950